

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.50>

KRYMINOLOGICZNE KIERUNKI ZAPOBIEGANIA PRZESTĘPCZOŚCI W SFERZE GOSPODARCZEJ W KRAJACH EUROPEJSKICH

Ilia Witiuk

*aspirant Katedry Prawa Karnego i Kryminologii
Państwowy Uniwersytet Służby Fiskalnej Ukrainy
(Irpin, obwód Kijowski, Ukraina)
vitiuk_i@gmail.com
ORCID ID: 0009-0004-2621-8048*

Adnotacja. W artykule ustalono, że informowanie i prace analityczne należą do priorytetowych obszarów działalności organów ścigania krajów europejskich w zakresie zapobiegania przestępczości gospodarczej. Zagraniczne doświadczenia w zakresie gromadzenia, analizowania i wykorzystywania informacji w postępowaniu karnym potwierdzają, że sprawne ramy prawne w połączeniu z nowoczesnym oprogramowaniem i rozwiązaniami technicznymi pozwalają na pozyskiwanie z różnych źródeł masy cennych informacji, które w przypadku kwalifikowanego przetwarzania stanowią główny sposób identyfikowania i powstrzymywania działalności zorganizowanych grup w dziedzinie gospodarki, ustalania przepływu środków finansowych i innego mienia uzyskanego w sposób przestępczy. Dlatego też odrębnym kierunkiem strategicznym usprawnienia dostarczania informacji i pracy analitycznej jest wprowadzenie modelu działania kierowanego przez analitykę – „Intelligence Led Policing”. Polega na systematycznym zbieraniu i ocenie informacji operacyjnych w ramach jasno określonego procesu analitycznego, uzyskiwaniu wysokiej jakości strategicznych i taktycznych produktów analitycznych oraz kompetentnym ich wykorzystaniu w podejmowaniu decyzji zarządczych.

Słowa kluczowe: profilaktyka, przestępczość, paradygmat, standardy europejskie, Unia Europejska, bezpieczeństwo gospodarcze, wsparcie informacyjne, wywiad kryminalistyczny.

CRIMINAL LAW PARADIGMS AND THEIR IMPACT ON DEVELOPING AN INTERSTATE EUROPEAN SYSTEM OF ECONOMIC CRIME PREVENTION

Illia Vitiuk

*Postgraduate Student at the Department of Criminal Law and Criminology
University of the State Fiscal Service of Ukraine
(Irpın, Kyiv region, Ukraine)
vitiuk_i@gmail.com
ORCID ID: 0009-0004-2621-8048*

Abstract. The article establishes that information provision and analytical work are among the priority areas of activity of law enforcement agencies of European countries in the prevention of economic crime. The foreign experience of accumulating, analyzing and using information in criminal proceedings confirms that a successful legal framework in combination with modern software and technical solutions allows you to obtain masses of valuable information from various sources, which, in the case of qualified processing, are the main means of identifying and stopping the activities of organized groups in the field of economy, establishing the flow of funds and other assets obtained through criminal means. Therefore, a separate strategic direction for the improvement of information provision and analytical work is the introduction of an activity model led by analytics - "Intelligence Led Policing". It is based on the systematic collection and assessment of operational information within a clearly defined analytical process, obtaining high-quality strategic and tactical analytical products and their competent use for management decision-making.

Key words: prevention, crime, paradigm, European standards, European Union, economic security, information support, forensic intelligence.

КРИМІНОЛОГІЧНІ НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Ілля Вітюк

*аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Університету державної фіскальної служби України
(м. Ірпін, Київська обл., Україна)
vitiuk_i@gmail.com
ORCID ID: 0009-0004-2621-8048*

Анотація. У статті встановлено, що інформаційне забезпечення та аналітична робота є одними із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів країн Європи у запобіганні економічній злочинності. Зарубіжний досвід накопичення, аналізу та використання інформації в кримінальному провадженні підтверджує, що

вдале нормативно-правове забезпечення у поєднанні із сучасними програмно-технічними рішеннями дозволяє отримувати з різних джерел масиви цінних відомостей, які в разі кваліфікованої обробки є головним засобом виявлення і припинення діяльності організованих груп у сфері економіки, встановлення руху коштів та інших активів, одержаних злочинним шляхом. Тож окремим стратегічним напрямом удосконалення інформаційного забезпечення та аналітичної роботи є запровадження моделі діяльності керованої аналітикою – «Intelligence Led Policing». В її основі – систематичне збирання та оцінка оперативної інформації в межах чітко визначеного аналітичного процесу, отримання якісних стратегічних і тактичних аналітичних продуктів та грамотне використання їх для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: запобігання, злочинність, парадигма, європейські стандарти, Європейський Союз, економічна безпека, інформаційне забезпечення, криміналістична розвідка.

Економічна злочинність стрімко зростає та становить достатню загрозу національній безпеці країн Європи. Злочинці продовжують шукати способи вчинити економічні злочини та отримати з них вигоду, зокрема шахрайство, відмивання грошей, ухилення від сплати податків, корупція. Така ситуація підживлює організовану злочинність, яка завдає шкоди країнам Європейського Союзу (ЄС), фінансам окремих осіб, добробуту та інтересам законного бізнесу, а також підриває європейську безпеку, стабільність й міжнародну репутацію.

Проведений комплексний аналіз європейської практики запобігання злочинності у сфері економіки дозволяє наголосити на отриманні кримінологічному пошуку інформації про кримінальні протиправні діяння у такій сфері й виокремити притаманні елементи такого пошуку:

1) сфера економічної діяльності (господарська, комерційна, некомерційна, банківська, фінансова тощо);

2) об'єкти: суб'єкт (господарюючий суб'єкт; фіктивні підприємства; органи реєстрації та ліцензування; місця незаконного виробництва; контрольно-ревізійні органи тощо); особи (які готують, учиняють або вчинили злочин; які можуть бути очевидцями протиправних дій (або беруть участь у ній, не усвідомлюючи незаконності власних дій); які можуть бути залучені як агенти)); предмети (угоди; готівкові кошти; податкові декларації; документи податкової звітності тощо; банківські картки та рахунки; матеріали обліків; товарно-транспортні накладні; ордери; рахунки-фактури; накладні; платіжні доручення; печатки і штампи; факсимілі; паспорти тощо); документи (перелік яких і пошукові ознаки, що містяться в них, позиціонуються залежно від етапу економічної діяльності);

3) суб'єкти (особи уповноважених органів у боротьбі з економічною злочинністю країн ЄС та спеціалізованих органів в кожній окремій країні ЄС (слідчий, прокурор, оперативний працівник, агент та ін.), органи фінансового контролю, громадськість та ін.);

4) джерела оперативної інформації, а також тактичні прийоми її отримання

Відповідно до європейської зарубіжної практики запобігання злочинності у сфері економіки (Economic crime plan 2019 to 2022) визначені пріоритетні задачі:

а) загальні: створення правової основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для ефективної боротьби з економічною злочинністю, насамперед за рахунок надійного захисту використання бюджетних коштів усіх рівнів; вжиття заходів, спрямованих на забезпечення діяльності суб'єктів підприємницької діяльності як резидентів, так і нерезидентів, відповідно до норм чинного законодавства ЄС та його членів; запобігання легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, та запобігання використанню суб'єктів підприємницької діяльності для реалізації злочинних намірів в різних сферах економічних відносин, організація міжнародного співробітництва у цій сфері; виявлення та усунення або нейтралізація негативних процесів і явищ, що породжують економічну злочинність чи їй сприяють, передусім за рахунок внесення пропозицій, спрямованих на вдосконалення норм чинного законодавства в економічній сфері; запобігання «тінізації» економіки; викриття нових схем і форм вчинення економічних злочинів та запобігання їх подальшому розвитку; використання всього комплексу оперативно-розшукових заходів та здійснення оперативного обслуговування суб'єктів господарювання незалежно від форми їх власності; аналіз і відстеження криміногенних процесів в економічній сфері держави та підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів з питань боротьби зі злочинністю в цій сфері для органів виконавчої влади; проведення перевірки матеріалів щодо фактів порушення чинного законодавства в економічній сфері, виявлення ознак вчинення економічних злочинів з подальшим проведенням по них досудового розслідування з притягненням винних до відповідальності; вжиття заходів, спрямованих на забезпечення відшкодування шкоди державі, а також фізичним та юридичним особам; викриття фактів встановлення корумпованих зв'язків з державними службовцями, а також посадовими особами усіх рівнів шляхом втягнення їх у злочинну діяльність; виявлення та притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які займаються підrobкою грошей, інших паперів, білетів державних лотерей, а також інших засобів розрахунку та проведення профілактичної роботи серед цих осіб; виявлення та запобігання злочинам, пов'язаним із порушенням прав інтелектуальної власності, авторських прав, а також різних злочинів з використанням сучасних інформаційних технологій; створення інформаційно-аналітичних систем; матеріальне і моральне заохочування громадян, які надають допомогу в боротьбі з економічною злочинністю; здійснення заходів щодо добору, розстановки, професійної підготовки та перепідготовки кадрів для спеціальних органів, що здійснюють боротьбу з економічною злочинністю; проведення серед громадськості роботи щодо роз'яснення норм чинного законодавства, яке регулює господарську діяльність, з метою запобігання фактам вчинення ними злочинів; висвітлення в засобах масової інформації стану запобігання злочинності у сфері економіки в світі (Кальман, Козьяков, Куц та ін, 2010: 187–188);

б) спеціальні: покращення розуміння загрози за допомогою спільних державно-приватних оцінок загроз,

включаючи національні оцінки ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення та національну стратегічну оцінку, підготовлену Національним планом Агентство боротьби зі злочинністю (NCA); посилення реакції, а також законодавчу та нормативну базу, зокрема шляхом реформування режиму звітів про підозрілу діяльність (SAR), а також комплексного перегляду комплексних положень країн ЄС про відмивання грошей (MLR); прийняття Законів про боротьбу з економічною злочинністю (прозорість і правозастосування), корпоративної прозорості та про безпеку в Інтернеті, що дозволить отримати додаткові інструменти для трансформації боротьби з економічною злочинністю; розширення співробітництва на внутрішньому та міжнародному рівнях у боротьбі з економічною злочинністю та незаконним фінансуванням, а також досягнення значних операційних успіхів; інкорпорація – створення companies house, що сприятиме сприяє створенню товариств з обмеженою відповідальністю та низки інших юридичних осіб, які є життєво важливими для сучасної економіки. Можливість інкорпорації дає переваги для бізнесу, наприклад, забезпечує обмежену відповідальність за боргами компанії та створює компанію як юридичну особу, відокремлену від її власників; корпоративна прозорість – зміцнення бізнес-середовища, підтримання економічної безпеки, водночас створення більш надійного реєстру компаній для підтримки ділової активності. Reform of Companies House включає нові форми обміну даними для виявлення підозрілих мереж компаній; Companies House – перевірка суб'єктів підприємницької діяльності: засновників, керівників, використовуючи розширені можливості кримінологічної розвідки. Companies House працює з NECC – для оцінки вразливостей і вжиття спільних заходів проти загроз цілісності Реєстру компаній і зловживань корпоративними структурами; запровадження криптоактивів, які забезпечують майже миттєвий і недорогий спосіб оплати. Хоча переважна більшість переказів здійснюється через банки, однак вони є привабливим технологічним інструментом для злочинної діяльності; взаємодія правоохоронних інституцій; впровадження технології Suspicious Activity Report (SAR), що є важливим джерелом розвідувальної інформації, яка надається приватним сектором безпосередньо правоохоронним органам, попереджаючи їх про потенційне відмивання грошей; зміцнення можливостей UK Financial Intelligence Unit (UKFIU) – збільшення обсягу аналізу SAR та обміну інформацією для підтримки прийняття рішень правоохоронними та наглядовими органами, а також посилення взаємозв'язку громадськості й органів сектору безпеки, включаючи регіональне важкодоступних секторів економіки; посилення діяльності National Economic Crime Centre (NECC) для виявлення загроз впливу на економіку, усунення вразливостей; запобігання шахрайствам; запровадження доктрини ідентифікації, з метою посилення діяльності корпоративних структур, у тому числі великих організацій, і запобігти випадкам, коли корпорації можуть ухилитися від відповідальності за вчинення злочинів, у тому числі економічних.

Останнім часом в країнах Європи одержало широке розповсюдження створення та використання фіктивних підприємств для приховування прибутку від оподаткування та конвертації коштів. Посадові особи фінансово-кредитних і банківських установ сприяють збільшенню зловживань з фінансовими ресурсами, направляють грошові потоки на обслуговування угод через фіктивні структури, безпосередньо беруть участь у «відмиванні» «брудних» грошей, пересиланні цінностей за кордон і, як наслідок, своїми діями створюють умови нестабільності в економіці держави (Чернявський, Користін, Некрасов та ін., 2017: 26). У зв'язку з цим, у руслі формування європейських стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки 8 листопада 1990 р. була ухвалена Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, відповідно до якої держави-члени будучи переконаними в необхідності проведення спільної кримінальної політики, спрямованої на захист суспільства, вважаючи, що боротьба з тяжкими економічними злочинами, що стали зростаючою міжнародною проблемою, вимагає застосування сучасних та ефективних методів на міжнародному рівні, погодилися вживати на національному рівні конфіскаційних, слідчих та прелімінарних заходів протидії економічним загрозам (Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом); 16 травня 2005 р. – Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, відповідно до якої, окрім кримінальної відповідальності фізичних осіб, додатково встановити на національному рівні з урахуванням принципів національного кримінального законодавства відповідальність ще й юридичної особи за порушення економічної безпеки. Так, у цій конвенції декларовано, що кожна сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення можливості притягнення юридичних осіб до відповідальності за злочини відмивання грошей, які встановлено відповідно до цієї конвенції, учинені на їхню користь будь-якою фізичною особою, яка обіймає керівну посаду в цій юридичній особі та діє або самостійно, або як частина органу юридичної особи. Кожна сторона забезпечує притягнення до відповідальності юридичних осіб та піддання їх ефективним, домірним та знеохочувальним кримінальним чи некримінальним санкціям, у тому числі грошовим санкціям (Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом). Такі положення закріплено також і в Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS 173) (Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.01.1999 р.); 26 жовтня 2005 р. – Директива 2005/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму задекларовано, що держави-члени забезпечують заборону відмивання коштів та фінансування тероризму. Ця Директива застосовується до: кредитних установ і фінансових установ; юридичних або фізичних осіб, які займаються своєю діяльністю на професійній основі: а) аудиторів, зовнішніх ревізорів (бухгалтерів) та податкових радників; б) нотаріусів та інших незалежних

професійних юристів, якщо вони беруть участь, діючи від імені та для клієнта, у будь-якій фінансовій транзакції, операції з нерухомістю або у допомозі з планування чи здійснення транзакцій (операцій) для клієнта, що стосується купівлі та продажу нерухомості або підприємств, управління грошми, цінними паперами або іншими активами клієнта, відкриття або управління банківськими рахунками, ощадними (депозитними) рахунками або рахунками цінних паперів; організації внесків, необхідних для створення, роботи або управління компаніями; створення, роботи або управління грастами, компаніями або схожими структурами; агентів з нерухомості тощо (Директива 2005/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму).

У країнах Європи органи правопорядку перейшли на модель Intelligence Led Policing (з англ. «поліцейська діяльність, керована аналітикою»), в основу якої покладено аналіз, оцінку та управління ризиками будь-якого виду й характеру (Єсімов: 2017, 185-188). У провідних країнах Європейського Союзу підхід ІЛР-моделі покладено в основу стратегії діяльності органів поліції, завдяки якій успішно розкриваються та розслідуються злочини. Основою застосування даної моделі є глибокий аналіз великої кількості інформаційних та аналітичних джерел, власниками яких є різні державні органи та приватний сектор. Суть такої моделі полягає в зміні філософії діяльності поліції – від реагування на злочини (фактично вчинені події) до дій на випередження з метою запобігання вчиненню протиправних діянь.

Органи поліції збирають велику кількість інформації з різних джерел та в різних формах, але для отримання якісного результату таку інформацію необхідно проаналізувати. Це дасть змогу ефективно розподіляти сили та засоби. Систематичний збір та оцінка оперативної інформації в межах чітко визначеного аналітичного процесу, отримання якісних стратегічних і тактичних аналітичних продуктів і використання їх для обґрунтованих управлінських рішень є основою ІЛР-моделі.

Також доцільно запровадити в діяльність органів по боротьбі з економічною злочинністю розроблені сучасні інформаційні технології для здійснення аналізу великої кількості даних та інформації, яке допомагає ефективно протидіяти відмиванню грошей, корупції та іншим видам організованої економічної злочинності (Данія, Іспанія, Нідерланди, Португалія, Фінляндія та ін.), зокрема: goAML – програмне забезпечення для, що дозволяє здійснювати весь комплекс збору та аналізу інформації про фінансові операції та угоди; goPRS – програмне забезпечення, що дає змогу зібрати, систематизувати та провести аналіз інформації і відомостей про використання бюджетних коштів при проведенні процедур державних закупівель та виявляти підозрілі операції та угоди; goCASE – програмне забезпечення, що дозволяє збирати, систематизувати і здійснювати аналіз інформації, отриманої у ході оперативних і досудових розслідувань; goTRACE – програмне забезпечення, що дозволяє здійснювати оперативний обмін зашифрованими даними як відкритого, так і конфіденційного характеру та виявляти зв'язки між особами, адресами і контактними даними (Кржечковський, Тацієнко, Чернявський: 2016, 201–211).

Отже, варто наголосити на доцільності застосування методу криміналістичної розвідки (Forensic intelligence) у вітчизняній правоохоронній діяльності запобігання злочинності у сфері економіки, який позитивно себе зарекомендував в зарубіжній безпековій практиці й заснований на збиранні, отриманні, обробці, аналізі та використанні інформації шляхом застосування пошукових систем (IBM i2 Analyst's, IBM i2 iBridge, Python та ін.), спеціалізованого програмного забезпечення (goAML, goPRS, goCASE, goTRACE), з метою наповнення загальнонаціональних баз даних; налагодження співпраці із міжнародними партнерами; впровадження апробованих практичних технологій (BigData Technologies, Internet of Things Technologies, VideoAnalytics та ін.).

У межах виконання своїх функцій у 2018 р. Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції забезпечено переклад на українську мову текстів Конвенції ЄС щодо захисту фінансових інтересів Європейських Співтовариств від 26.07.1995 і протоколів до неї, імплементація окремих положень яких є обов'язковою у межах виконання Розділу VI Угоди про асоціацію.

Національним контактним пунктом здійснено порівняльний аналіз національного законодавства України щодо відповідності положенням вищезгаданих актів права ЄС і розпочато узгодження пропозицій щодо внесення необхідних змін у чинне законодавство України. Ведеться підготовка до проведення першого установчого засідання МКР (Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом у 2018 році).

Таким чином, інформаційне забезпечення та аналітична робота є одними із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів країн Європи у запобіганні економічній злочинності. Зарубіжний досвід накопичення, аналізу та використання інформації в кримінальному провадженні підтверджує, що вдале нормативно-правове забезпечення у поєднанні із сучасними програмно-технічними рішеннями дозволяє отримувати з різних джерел масиви цінних відомостей, які в разі кваліфікованої обробки є головним засобом виявлення і припинення діяльності організованих груп у сфері економіки, встановлення руху коштів та інших активів, одержаних злочинним шляхом. Тож окремим стратегічним напрямом удосконалення інформаційного забезпечення та аналітичної роботи є запровадження моделі діяльності керованої аналітикою – «Intelligence Led Policing». В її основі – систематичне збирання та оцінка оперативної інформації в межах чітко визначеного аналітичного процесу, отримання якісних стратегічних і тактичних аналітичних продуктів та грамотне використання їх для прийняття управлінських рішень.

Аналіз головних напрямів запобігання злочинності у сфері економіки в країнах Європи дозволив виокремити притаманні елементи пошуку: 1) сфера економічної діяльності (господарська, комерційна, некомерцій-

на, банківська, фінансова тощо); 2) об'єкти: суб'єкт (господарюючий суб'єкт; фіктивні підприємства; органи реєстрації та ліцензування; місця незаконного виробництва; контрольно-ревізійні органи тощо); особи (які готують, учиняють або вчинили злочин; які можуть бути очевидцями протиправних дій (або беруть участь у ній, не усвідомлюючи незаконності власних дій); які можуть бути залучені як агенти)); предмети (угоди; готівкові кошти; податкові декларації; документи податкової звітності тощо; банківські картки та рахунки; матеріали обліків; товарно-транспортні накладні; ордери; рахунки-фактури; накладні; платіжні доручення; печатки і штампи; факсиміле; паспорти тощо); документи (перелік яких і пошукові ознаки, що містяться в них, позиціонуються залежно від етапу економічної діяльності); 3) суб'єкти (особи уповноважених органів у боротьбі з економічною злочинністю країн ЄС та спеціалізованих органів в кожній окремій країні ЄС (слідчий, прокурор, оперативний працівник, агент та ін.), органи фінансового контролю, громадськість та ін.); 4) джерела оперативної інформації, а також тактичні прийоми її отримання.

Список використаних джерел:

1. Economic crime plan 2019 to 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/economic-crime-plan-2019-to-2022>
2. Проблеми протидії злочинності: підручник / Кальман О. Г., Козьяков І. М., Куц В. М та ін.; за ред. проф. О. Г. Кальмана. Харків: Вид-во ТОВ фірма «Новасофт», 2010. 352 с.
3. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні : метод. реком. / С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.
4. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом: міжнародна конвенція. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029
5. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.01.1999 р.: міжнародний документ. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101
6. Директива 2005/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму: міжнародний документ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_774/sp:max15
7. Єсімов С. С. Інформаційно-аналітична діяльність МВС України як об'єкт правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету*. 2017. № 1. С. 185–188
8. Європейський досвід протидії корупції: теорія та практика: аналіт. огляд / Кржечковськіс І., Тацієнко В. В., Чернявський С. С. та ін. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с.
9. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом у 2018 році: підготовлений Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції за підтримки Представництва ЄС в Україні та проекту Association 4U, що фінансується Європейським Союзом. Київ, 2019. 40 с.

References:

1. Economic crime plan 2019 to 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/economic-crime-plan-2019-to-2022>
2. Kalman O. H., Koziakov I. M., Kuts V. M. et. al. (2010). *Problemy protydii zlochynnosti [Problems of combating crime]* Kharkiv: Vyd-vo TOV firma «Novasoft» [in Ukrainian].
3. Cherniavskiy S. S., Korystin O. Ye., Nekrasov V. A. et. al. (2017). *Finansovi rozsliduvannia u sferi protydii lehalizatsii zlochynnykh dokhodiv v Ukraini [Financial investigations in the field of combating the legalization of criminal proceeds in Ukraine]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. Sprav [in Ukrainian].
4. Konventsiiia pro vidmyvannia, poshuk, aresht ta konfiskatsiiu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom: mizhnarodna konven [Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of Proceeds of Crime: International Convention]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029 [in Ukrainian].
5. Kryminalna konventsiiia pro borotbu z koruptsiieiu (ETS 173) vid 27.01.1999 r.: mizhnarodnyi dokument [Criminal Convention on Combating Corruption (ETS 173) of 27.01.1999: international document]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101 [in Ukrainian].
6. Dyrektyva 2005/60/IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady pro zapobihannia vykorystanniu finansovoi systemy z metoiu vidmyvannia koshtiv ta finansuvannia teroryzmu: mizhnarodnyi dokument [Directive 2005/60/ES of the European Parliament and of the Council on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing: an international document]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_774/sp:max15
7. Yesimov S. S. (2017). Informatsiino-analitychna diialnist MVS Ukrainy yak ob'iekt pravovoho rehuliuвання [Information and analytical activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as an object of legal regulation]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu - Scientific Bulletin of Lviv State University, 1*, 185–188 [in Ukrainian].
8. Krzhechkovskys I., Tatsienko V. V., Cherniavskiy S. S. et. al. (2016). *Yevropeiskyi dosvid protydii koruptsii: teoriia ta praktyka: analit. ohliad [European experience of combating corruption: theory and practice: analyst. Review]* V. V. Cherniei (Ed.). Kyiv: Nats. akad. vnutr. Sprav [in Ukrainian].
9. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym soiuzom u 2018 rotsi: pidhotovlenyi Uriadovym ofisom koordynatsii yevropeiskoi ta yevroatlantičnoi intehratsii za pidtrymky Predstavnytstva YeS v Ukraini ta proektu Association 4U, shcho finansuietsia Yevropeiskym Soiuzom [Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union in 2018: prepared by the Government Office for the Coordination of European and Euro-Atlantic Integration with the support of the EU Representation in Ukraine and the Association 4U project funded by the European Union]. (2019). Kyiv. [in Ukrainian].